

UTTAL

KORT VOKAL

Framför 2 konsonanter

t.ex Ladda, Villa, Sött, Magda

betoning konsonanter

-----> Det finns undantag, t.ex hem, fem, lim, kam, man, mun (måste lära sig utantill)

LÅNG VOKAL

Framför 1 konsonant

Lada, Vila, Söt

betoning vokal

HÅRDA VOKALER

(bakre vokaler)

a, o, u, å

t.ex gå, gås, gata

MJUKA VOKALER

(främre vokaler)

e, i, y, ä, ö

t.ex ge, gäspa

FRAMFÖR HÅRD VOKAL

C FÅR K-LJUD

t.ex cognac, cancer, cool

FRAMFÖR MJUK VOKAL

C FÅR S-LJUD

t.ex cykel, cello, cigarr

G FÅR G-LJUD

t.ex god, gul, gåva

G FÅR J-LJUD

ge, gilla, gädda, göra

K FÅR K-LJUD

t.ex kall, kul, koka

K FÅR TJ/SH-LJUD

t.ex kedja, kika, källa

SK FÅR SK-LJUD

t.ex skola, skura, skata

SK FÅR SJ-LJUD

t.ex sked, sken, skina

TJ = SH-LJUD

tjugo, tjej, tjata

RS = SH-LJUD

imorse, försent, mars

SCH = SH-LJUD

duscha, affisch

SCH = SJ-LJUD

schack

STJ = SJ-LJUD

stjärna, stjåla

CH = SJ-LJUD

chans, campagne

DJ, LJ, HJ, GJ = J-LJUD

djur, ljus, hjul, gjorde

SKJ = SJ-LJUD

skjorta, skjuta, skjul

STAVNINGSGREGLER

KORT VOKAL

Framför 2 konsonanter

t.ex Ladda, Villa, Sött, Magda

LÅNG VOKAL

Framför 1 konsonant

Lada, Vila, Söt

HÅRDA VOKALER

a, o, u, å

MJUKA VOKALER

e, i, y, ä, ö

SLÄKTSKAPSREGLN

Ord som är släkt, **d v s kommer av samma grundord, behåller ofta grundordets stavning när de böjs**. Tex: trycka — tryckt, trygg — tryggt, dag — dags Undantag: m och n i vissa former.

DUBBEL ELLER ENKEL KONSONANT?

Efter lång vokal = 1

Efter kort vokal = minst 2 (dubbelteckning eller 2 olika)

Efter kort vokal i **obetonad stavelse** = 1

t.ex val

t.ex vall

t.ex pilot, kalas, minut

K-LJUDET

-Dubbeltecknas med ck

M-LJUDET

- **Dubbeltecknas aldrig framför en annan konsonant**

himmel - himlen, gammal - gamla, timmer - timra

- **Dubbeltecknas inte i slutet av ord**, även om vokalen framför är kort

t. ex stam, fram, kam, kom **Undantag: damm, lamm och ramm**

- **Dubbeltecknas samman med Rom och dom**.

t.ex romare, romersk, dom

N-LJUDET

- **Dubbeltecknas aldrig framför d eller t** hur än grundordet stavas (följer inte släktskapsregeln).

Tex: tunn — tunt, känna — kände — känt, noggrann — noggrant

- Följer **släktskapsregeln framför s**.

Tex: kännas — känns, minnas — minns, finnas — finns

- **Stavas med ett n efter kort vokal i följande småord**: han, den, min, hon, mun, kan, igen, din, Gun, män, man, men, sin, kun(skap), vän, sen, än.

NG-LJUDET

- **Stavas vanligen med ng**.

Tex: vingar, lunga, stänga, stängt

- **Stavas med n framför k**.

Tex: vinka, lunka, stänka, stänkt

- Stavas med **g framför n**.

Tex: lugn, ugn, vagn. **Obs! tvungen, tvungna**

J-LJUDET

- Stavas vanligen med **j framför hårda vokaler**.

Tex: jag, jord, jul

- Stavas vanligen med **g framför mjuka vokaler**.

Tex: genast, gissa, gyttja, göra **Undantag: I några ord stavas j-ljudet med j även framför mjuk vokal. Tex: jesuit, jippo, jycke, jätte, jökel**

- J-ljudet **stavas också med dj, gj, hj, lj**

SJ-LJUDET

- Stavas vanligen med **sj framför hårda vokaler**.

Tex: sjaskig, ansjovis, sju, sjåpig **Undantag: människa, marskalk**

- Stavas oftast med **sk framför mjuka vokaler**.

Tex: sken, skina, sky, skämmas, skön **Undantag: själ, själv, sjätte, sjö**

- Stavas också med **o stj i fem ord: stjäla, stjälk, stjalpa, stjärna, stjärt och skj i fyra ord: skjorta, skjul, skjuta, skjut**

- I lånnord stavas sj-ljudet **på flera olika sätt: ch** (chaufför), **sch** (schack), **g** (giraff), **ge** (bandage), **j** (jourhavande), **ti** (station), **si** (television), **ssi** (diskussion), **sh** (shorts)

TJ-LJUDET

- Stavas i regel med **tj framför hårda vokaler**.

Tex: tjata, tjog, tjusig

- Stavas oftast med **k framför mjuka vokaler**.

Tex: kela, kila, kyckling, kärlek **Undantag: I några ord stavas tj-ljudet med tj även framför mjuk vokal. Tex: tje, tji, tjäna, tjöt**

- Stavas på annat **sätt i några få ord: kj** (kjol), **ch** (Chile)

Å-LJUDET

- Stavas i regel med **å i ord med lång vokal**.

Tex: våning, fånig, båt **Undantag: I några ord stavas långt å-ljud med o, t ex honung, konung, sova, lova, rodna**

- Stavas oftast med **o i ord med kort vokal**.

Tex: kotte, Lotta, trots, potta **Undantag: I några ord stavas kort å-ljud med å, t ex åtta, många, måste, råtta**

Ä-LJUDET

- Stavas med **ä i ord med lång vokal**.

Tex: ära, läsa, räkna

- Stavas med **ä eller e i ord med kort vokal**

Tex: värk, välja, bäst — verk, helst, mest

- I lånnord stavas ä-ljudet med **e**.

Tex: bukett, biljett, kuvert, konsert

Kan du stavningsreglerna?

1) Har ordet kort vokal? I så fall ska vi ha dubbel konsonant: kall men kal (som ju har långt a).

2) Står vokalen i betonad stavelse? Det är skillnaden mellan verbet kallas och festligheten kalas (som ju har lika kort a men betoningen sist).

3) Finns det fler än en konsonant efter den korta vokalen? Regeln säger att konsonanterna gärna får vara olika. Vi skriver alltså kall men kalv. Att stava kally är att överdriva konsonantantalet.

4) Står konsonanterna i samma morfem i ordet? Kommer det en ändelse eller ett nytt sammansättningsled upphör alltså regeln att gälla. Vi skriver alltså kallt (av kall), men kalsingar där ls ingår i samma morfem.

5) Dubbelteckna aldrig v och j: Vivvi är en tjej.

6) Tänk på att det finns ett par tusen undantag: pollett, villkor, aldrig, vovve.

Vilka stavfel gör de små barnen i skolan?

20 % särskrivning, exempel: polis bil

15 % dubbelteckningsfel, exempel: en svanns

15 % stor och liten bokstav, exempel: sverige

15 % utelämnande av bokstav, exempel: farlit

10 % fel i ljudstridiga ord, exempel: stog